4

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE

COLICA.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NECNON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

GULIELMUS YOUNGE,

ANGLUS,

Soc. Nat. Studioſ. Praeſes per Biennium;

Nec non

Societ. Reg. Med. Edin. Soc. Extraord.

Ad diem 24. Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXVI.

Viro eximio

R I C A R D O   M I L N E S,

Apud Cheſterfield, in agro Derbienſi,

Medico prudenti,

Felici;

Nec non

Amico ſuo integerrimo,

JACOBO EDVARDO SMITH,

Societatis Regiae apud Anglos

Sodali;

Hanc Diſſertationem,

Summae obſervantiae teſtimonium,

D. D. D.

G U L I E L M U S   Y O U N G E.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

COLICA.

AB Hippocrate in genere omnes inteſtinorum dolores, teſtante Hoffmanno *, iliaci nominantur, nulla facta in monumentis ſuis doloris colici mentione. Attamen Celſus ait, ‘ Intra ipſa inteſtina conſiſtunt duo morbi, quorum unus in tenuiore, alter in pleniore eſt. A pleriſque video nunc illum priorem ειλεον, hunc κολικον nominari †.’ A ſeculo poſt Chriſtum primo, quo Celſus vixiſſe fertur, haec opinio invaluit; et etiamnum apud multos medicos accepta eſt, qui ſignis certis demonſtrare ſe poſſe putant, quaenam Ileum inter et Colicam interſit diſtinctio. Quandocunque, aiunt hujuſce opinionis

A ſectatores,

* Hoffman. Medicin. rational. ſect. II. cap. 5.

† Celſ. lib. IV. cap. 13.

ſectatores, dolor acutus modo ſupra umbilicum, modo ſub umbilico moveatur, inteſtinum Ileum laborat; quando Colon adficitur, vehemens fit inflatio, vehementes dolores, dextra magis parte, et inteſtinum verti videtur*.

Multum equidem auditores ſuos hortantur medicinam docentes, ut in cadaveribus variarum partium ſitum nexumque notent adcuratè, quo in morbis dignoſcendis optima habeant artis adminicula. Videamus igitur, ſitu inteſtinorum explorato, quaenam exinde profluant conſectaria.

Aperto abdomine, in conſpectum venit canalis, a ventriculo uſque ad anum longiſſimo tractu productus, variis inflexus circumvolutionibus reflexuſque, qui inteſtinorum nomine vocatur. Haec autem, pro eorum diverſo volumine, in tenuia et craſſa dividuntur. Totius canalis longitudo ipſo homine ſexies major eſt; ponamus ſcilicet hominis altitudinem ſex pedum eſſe, inteſtina omnia ſimul ſumpta triginta ſex circiter pedes exaequabunt. Exiguam tantum longitudinem emetiuntur inteſtina craſſa dicta; tenuia triginta pedes ſibi vendicant. Inteſtina vero, quum facie et ſtructura inter ſe diſcrepent, utraque

* Celſ. lib. IV. cap. 13.

traque denuo in tria alia partiri placuit anatomicis: Tenuia in Duodenum, Jejunum, et Ileum dirimuntur; craſſiora vocantur Caecum, Colon, et Rectum. Horum utriuſque ſitum, prout occaſio poſtulat, breviter expediam.

Orificium ventriculi inferius in dextra regione epigaſtrica haeret, ibique plica, fibris muſcularibus, textu celluloſo, tunicifque nervea villoſaque conflata inſtruitur, quae pylorus adpellatur. Huic circumnatum incipit duodenum, a longitudine duodecim quaſi digitorum nominatum. Retrorſum primo et oblique dextrorſum deſcendendo, paullulum incurvatur, et ad collum uſque cyſtidis felleae pertingit: dein ad renem dextrum progreditur, et ad ſex circiter a pyloro digitos, prominente uno hiatu, choledochi pancreaticique ductuum oſcula recipit. Hinc denuo ante aortam et venam cavam tranſverſim et ſiniſtrorſum, pone pancreas et vaſa magna meſenterica, ſurſum excurrit; alioque flexu facto, ſiniſtroque rene ſalutato, deorſum vergit, et in jejunum terminatur. Jejunum autem, quod ſaepe vacuum conſpicitur, in dexteriorem partem converſum gyris incertis vehementer adeo implicatur, ut curſus nequeat ſcribendo illuſtrari; regionem umbilicalem circumvolutiones

eius

ejus potiſſimum occupant. Qua vero jejuni finis cum ileo conjungitur, res ſat obſcura eſt: quamvis enim de colore ilei magis rubicundo, de plicis copioſioribus apud anatomicos diſſeratur, jejunum inter et ileum, ſub initio ſaltem, nullum intereſt diſcrimen; et illuſtriſſimus Hallerus ſub nomine inteſtini tenuis utrumque complectitur. Ileum canali ſubrotundo flexuoſo conſtat, qui jejuni ſinuoſa volumina a lateribus et ab inferiori parte obvolvit; attamen ſub umbilico praeſertim ſedem habet, et in regione iliaca, renem dextrum paulliſper infra, inteſtinis craſſis adnectitur. Ileum autem in duo inteſtina hiat, ſi pro duobus diverſis caecum et colon jure habeantur. Caecum forſan rectius ſpectari poteſt, ceu inteſtini coli productio in ſaccum ampliorem expanſa. Ante ilei ingreſſum valvula Tulpiana pendet; ultima nempe pars tunicarum ilei villoſae nervoſaeque cum fibris muſcularibus producitur, et cum iiſdem coli tunicis fibriſque ea ratione conjungitur, ut valvulam duplicem, palpebrarum oculi inſtar, efformet; quae adpulſu materiarum ab ileo deſcendentium utrinque diducitur, niſu autem contrario facto aperturam ilei complanata ita claudit, ut rimam tantum tranſverſam referat. Inteſtini craſſi productio

caeca,

caeca, una cum inteſtinulo ſuo, ſive proceſſu vermiformi, in regionem iliacam dextram porrecta oſſi ileo incumbit. Colon ipſum ſupra renem dextrum continuo ductu adſcendens hepati ſubjicitur; hinc tranſverſim ſub ventriculo ad hypochondrium ſiniſtrum ſeſe confert, lieni appropinquatur, et in receſſu ſub ipſis coſtis ſiniſtris profundo in ſe varie contorquetur; deſcendit iterum reni ſiniſtro incumbens, et in regionem iliacam ſiniſtram deorſum prolabitur, ubi flexu majori facto in inteſtinum rectum deſinit. Hoc autem, ad vertebram lumborum ultimam exortum, deorſum nonnihil et antrorſum vergit, atque in cute tandem orificio proprio terminatur *.

Hic eſt, qui in pleriſque cadaveribus obſervatur, inteſtinorum ſitus: Neque enim in abdomine laxa volvuntur, prout mutato corporis ſitu fors ferat; ſed ipſis abdominis parietibus, viſceribus aliis, et inter ſe, mediante peritonaeo, firmiter adnectuntur; quippe varias productiones et duplicaturas nobilis haecce membrana profert, quae inteſtinorum ſtabilitatem cum mobilitate ſervant.

* Haller. prim. lin. phyſiol. Leber. praelect. anatom. Morgagnii adverſar.

ſervant. Interdum vero ſitus aliquantulum mutatur; ligamenta enim a peritonaeo ducta vel numero et figura varient, vel laxata remittantur, vel facies eorum adnatae cohaereant. Hanc degenerem fabricam ſectio cadaverum abunde exhibet, praeſertim in colo, quod interdum, inteſtinis tenuibus detruſis, umbilico ipſi adcumbit; interdum ſupra jecur, ventriculum, ac lienem decurrit; imo cartilaginibus coſtarum ſpuriarum ac mucronata cartilagine tectum aliarum potius morbos refert quam ſuos *.

Situ itaque jam breviter enarrato, (nolo enim oratione longa lectorem delaſſare,) annon adfirmare licet, a loco, cui dolor aegro ineſſe videtur, incerta admodum de ſede morbi ferri poſſe judicia? Hanc ſane ſententiam confirmavit hominum ileo, ut viſum erat, denatorum ſectio anatomica: In his enim Williſius, De Haën, et alii probatae fidei autores, morbi cauſam in colo latentem animadverterunt. Imo, ut praeclara Morgagnii verba adjungam, ‘ qui plura inciderunt aut inſpexerunt cadavera, hi ſaltem, cum alii minime dubitant, ipſi dubitare didicerunt.’ Porro ſigna, quae Colicam et Ileum faciunt, eadem

* De Häen Rat. Med. Vol. III. 450. Morgagn. Adv. Anat. 3. Animadv. 13.

dem ſunt; niſi quod in illa leviora ſint, in hoc autem, ingraveſcente morbo, cuncta exacerbentur, vel etiam nova quaedam, pro morbi duratione, ſuperveniant. Denique, eaedem ſunt in utroque morbo medendi viae. Non poſſum igitur quin ſub eodem capite Colicam Ileumque complectar; ſcilicet hoc docent Cauſae mali, hoc confirmat Anatomia, hoc ſuadent Signa morbi praeſentis, hoc jubet Methodus medendi feliciſſime inſtituta.

DEFINITIO.

Ut vero clarius innoteſcat quid id ſit de quo diſſeratur, a definitione exordiar. Colica autem dicitur, quandocunque adſint

Dolor abdominis, praecipue circa umbilicum torquens; nauſea; vomitus; alvus adſtricta.

SIGNORUM

SIGNORUM ENARRATIO, SIVE MORBI HISTORIA.

PRIMO quidem abdomini toti quaſi ponderis ſenſus ineſt, quem dolor obtuſus vel ſimul comitatur, vel cito excipit. Hic autem alicui parti vix jam referendus eſt, ſed aegrum tantummodo gravat, cum magna ſaepe deſidendi cupiditate, conatu tamen omni irrito. Paulatim dolor exaugetur; interdum graviſſimus cruciatus per totum abdomen, praecipue circa dorſum, verſatur; juxta renes etiam, itemque ſupra infraque umbilicum divagatur, ventris modo dextram modo ſiniſtram partes occupans, varius omnino et inſtabilis; interdum etiam flatus quodam veluti rugitu intus obmurmurant, arcte tamen concluſi neque ore neque alvo erumpunt. Eſt autem ubi dolor in uno loco ita ſtabilis haeret, ut terebello quaſi pertundi videatur; unde dolor appellatur terebrans. Saepe vero aeger de inteſtini partis cujuſdam dolore queritur, ac ſi arcte filo circumducto conſtricta eſſet, vel pondere graviori ſuperimpoſito premeretur.

Muſculi

Muſculi abdominales ſpaſmo plerumque convelluntur; at, licet varias partes adficiat, praecipue tamen circa umbilicum cum ejuſdem retractione torquet. Muſculorum portiones carneae in cumulos duros, ſubrotundos, circumſcriptos, durante ſpaſmo, colliguntur; et valide adeo revelluntur hypochondria, ut coſtarum notharum cartilagines integumenta ſua protendant.

De conſenſu ventriculi cum variis, imo fere omnibus, corporis partibus multum diſceptarunt autores; cum inteſtinis autem, quae eadem ſtructura gaudent, et vix niſi ejuſdem canalis continuatio ſunt, (uti in ranis et aliis quibuſdam animalibus videre eſt,) hic conſenſus imprimis obtinet. Fere ſemper igitur, ingruente morbo, anxietas praecordiorum, cum eructatione, cardialgia, nauſea, et ſtomachi vellicatione, praeſto eſt. Sumpto autem, ex materia vel ſolida vel fluida confecto, cibo multum exaugetur, et ſtatim fere poſt deglutitionem vomitus fit, utut obnitatur et comprimere conetur aeger. Inquietudo tamen, nauſeae ſemper comes, non, ut ſaepius accidit, evacuato ſtomacho ſublevatur, ſed perſtante morbo ingraveſcit.

In hoc morbi ſtadio, tactum digiti ventrem prementis aeger perferre poteſt, et exinde levamen aliquod interdum ſuboriri putat; alias autem, praecipue quando vires majores morbus adquiſiverit, aucta ventris ſenſilitate torquetur, tactumque refugit: compreſſa autem regione umbilicali, crudeliſſimi inde naſcuntur cruciatus. Jam vero, dolore ventris et ſpaſmo muſculos ejus convellente auctis, erectus ſtare neſcit; at, ſi pedibus inſiſtere velit, antrorſum flectitur; hunc tamen corporis ſitum aegre ferens, ſupinus jacere geſtit, capite in pulvinar elevato, ac genubus ventrem verſus ſublatis.

Pulſus, ineunte morbo, parum mutatur; interdum aliquanto frequentior, perraro fit validior; arteria vero parva ac compreſſa motu inaequali perſaepe micat. Reſpirandi difficultas adeſt, aucto ſcilicet abdominis ſub inſpiratione plena dolore, et motu facili diaphragmatis impedito; invaleſcit etiam, prout in abdomine dolores fiunt vehementiores. Spiritus frequenter male olet. Os et lingua prae ſiti areſcunt, vel humore glutinoſo obducuntur; hic quoque dentium collo inhaeret, etiamſi coronae illorum perſaepe laeves admodum et vitreae quaſi conſpiciantur. Poſt vomitionem pluries iteratam, ſubamarus quidam

et

et moleſtus in ore ſapor percipitur, atque materia flava aut porracea inter vomendum copioſe ejicitur.

Symptomata graviſſima jam memorata interdum remittuntur; ſed paullum temporis tantummodo levamen perſtat, dolore iterum auctis viribus redeunte. Quid mirum igitur ſi noctes dieſque aeger inſomnis agat!

Vigiliis autem diutius productis, anxietate perpetua, et inopia cibi, corpus admodum debilitatur; quin inſignis animi dejectio eſt cum moerore et ſuſpirio. Malae palleſcunt et extenuantur; oculi fiunt concavi, et circulo livido circumdantur: Imo totius fere corporis cutis arida colore plumbeo, vel interdum ſubluteo, icterode, tincta videtur. Urina fere ſemper parca eſt, et frequenter ad eam excernendam aeger incitatur: Excreta rubet, et inter mingendum acredine ſua urethram urit. Pulſus fiunt frequentiores; omnis cibi appetentia perit; et, fracto penitus robore, aeger vix ſeſe ſuſtinendo eſt, vel membra movere valet; oculis vero ſemiclauſis ſupinus jacet, niſi quando ad ſaeviora mala excitetur. Abdomen equidem minus ſpaſmis convellitur, magis tamen intumeſcit, plerumque a tactu vel leviſſimo abhorrens. Singultus

gultus adeſt. Subinde vomitus, praecipue poſt alimentum quodvis aſſumptum, intentatur, et, proh dolor! faeces ipſae ore evomuntur.

Pulſus jam frequentiſſimi, exiles, interdum parvitate vix percipiendi; ſubſultant tendines; ſudores largi, gelidi, frontem, collum, totumque demum corpus, perfundunt. Aliquando, periculi jam inſtantis praeſaga, delirium mite et frequens animi deliquium ſuperveniunt. Denique, vel cruciatus, convulſione conſecuta, intenduntur, vel dolor ſubito evaneſcit; alvus funditur; extrema frigent; ungues curvi liveſcunt; digiti contrahuntur; aures et labia frigent; exacuuntur nares; tempora collabuntur; et mors tandem obrepit, miſeriarum optata finis.

Ita fere ut plurimum morbus progreditur, quando nulla cunque medicamenta propinata ſint, vel, quod eodem redit, quando docta plus valeat arte malum, et omnia, licet praeſtantiſſima, medicamenta fruſtra in uſum trahantur. Nihil ad levamen aegri facit, niſi quod motum inteſtinorum idoneum excitando adeo inſerviat, ut deorſum expellatur materia alimentorum effoeta. Quandocunque vel ſponte vel coacta moveatur alvus, faeces copioſae in globulos ſubrotundos, faecum inſtar ovillarum, fictae dejiciuntur,

tur,

tur, (parte earum liquidiſſima vaſis bibulis reſorpta,) vel liquidae prodeunt, multo ſimul emiſſo flatu. Ventris dolores ac ſpaſmi continuo miteſcunt; nauſea et vomitus ſublevantur; pulſus ſit plenior, blanduſque coepit profundi ſudor. Æger, vigiliis jamdiu defatigatus, iterum ſomno ſe totum tradit; novas ſumit inde vires; et iis methodis, quae aegrotanti profuerant, diutius aliquantulum inſiſtendo, ad ſanitatem priſtinam vix non reſtituitur, et fit ad omnia vitae munia alacris atque vegetus.

Morbus plerumque mitior intra paucos dies terminatur; gravior interdum ad dies uſque viginti producitur, vix ulla interpoſita remiſſione.

EXTISPICIA.

QUANTUM ad veram pathologiam faciat cadaverum inſpectio, eorum praecipue, quorum morbi, dum viverent, attente conſiderati fuerant, quiſque in re medica vel minimum verſatus novit: Hic igitur haud abſonum erit notare, quaenam

nam exta rimantibus obvenerint. Anatomici vero non unum, ſed omnia inteſtina, in hoc morbo depravari poſſe docent; et mutationes, quas invenerint, adeo ſunt inſignes, ut pares aliquis haud facile vel ingenio fingat.

Inteſtina diametro ſuo praecipue aucta videre contigit; attamen mole adeo inaequali diſtenta, ut in aliis, duabus puta, partibus omnis inteſtini cavitas fere prorſum deleretur; partis autem interpoſiti intumeſcentia, a faecibus flatuque collectis, humerum vel femur ipſum amplitudine exaequaret. Interdum una tantum viſa eſt anguſtia, quaſi arcte circumducta filo; paullo ſuperius autem inteſtini portio, in immenſam molem dilatata, ſtomachum ipſum vel inteſtina alia comprimebat. Nonnunquam in tortuoſa volumina inteſtina convoluta ſunt, ſingulis gyris faecibus oppletis; anguli autem, qui exinde fiunt frequentiores, prorſus vacui contractique ſe diſtendi vetant; hujuſmodi flexus duodecim in demortui cujuſdam colo vidit De Haën *.

In cadaveribus hominum hoc morbo denatorum, partis unius inteſtini in aliam ſubingreſſum medici ſubinde obſervarunt. In iis autem, qui acu-

* Rat. Med. Vol. I. p. 87. Vol. III. p. 375.

acutiſſimis doloribus vexati pereunt, alia notatu digna conſpiciuntur; etenim ad omnes inteſtini reduplicationes inflammatio levior quandoque detegitur; atque materies inflammatoria ſanguinis transfluendo cruſtam gignit, qua illae inteſtini reduplicationes ſecum mutuo agglutinantur *. Interdum ileum et colon, morboſo flexu contigua, arcte coaleſcunt †.

CAUSA PROXIMA.

A ſignis jam relatis, necnon cadaverum inſpectione, cauſa proxima, ſive morbi natura, pateſcit: ‘ Eſt partis alicujus inteſtinorum contractio abnormis, ſpaſtica.’ Hanc eo magis pro cauſa agnoſcere volo, quod Peyerus, illuſtris Anatomicus, experimento in rana viva inſtituto illam pleniſſime comprobavit. Hujuſce experimenti hiſtoriam eleganter adeo et accurate tradit, ut non dubitem ipſius verba proferre.

‘ Torminum geneſin, atque introſuſceptionis conceptionem, anni ſuperioris aeſtate, ranae jucundo

* De Haën Rat. Med.

† Lieutaud Hiſt. Anat. Vol. I. p. 101.

cundo admodum et utili experimento oculis noſtris exhibuerunt. Etenim inteſtina, vivente amphibio, laceſſita in diverſis locis, pertinaciſſime mox ſe conſtringebant, contentis violenter ſurſum deorſumque, qua data porta, protruſis, atque hinc inde in cumulos quaſi congeſtis: Unde quaedam inteſtini portiones valde impletae ac turgidae, quaedam prorſus inanes et arctiſſime clauſae perſtiterunt; donec, ſoluta fibrarum ſtrictura, meatus liberior redderetur: Inteſtinis autem hinc inde ſe conſtringentibus, et ſive chylum, ſive faeces, ſurſum deorſumve projicientibus, factum, ut illae alicubi in molem adgeſtae parietes inteſtini plus debito ampliarent; quod in ſacci morem dilatatum intra ſe recepit conſtrictam inferioris inteſtini portionem, eamque ſinu ſuo abſconditam aliquandiu retinuit: Donec, fibris ſe denuo exporrigentibus, inteſtinum, e latibulo alterius, in apricam priſtinamque ſedem rediret.'

Hoc experimento quid pulchrius excogitari poteſt? Quo propius ſtes, te capiet magis. Fateor equidem viros ſummae in phyſicis autoritatis in graviſſimos errores incidiſſe, dum experimentis, in aliis animalibus inſtitutis, de phyſiologia humana ratiocinia ſua ſtabilire conarentur.

In

In his ſcilicet Natura mira varietate ludit, et ad propria munia rite perficienda dotibus ſuis propriis quodque forſan animal inſtruitur. Motus tamen, de quo nunc loquor, vermicularis, in uniuſcujuſque * inteſtinis obſervatur, modo cauta fiat inquiſitio, alimenta vi iterata deorſum urgens. Ergo experimentum Peyerianum multum ad rem facit, Colicaeque naturam egregie illuſtrat.

Neque tantum ab analogia pendet cauſa jam relata, verum eadem quoque in hominibus animadverſa eſt. Spaſmodicae partium conſtrictiones plerumque a morte ſolvuntur; non raro permanent; haſce autem in hominum Colica extinctorum inteſtinis nondum ſolutas medicis vidiſſe contigit. ‘ Novimus quoque, inquit De Haën, manere quandoque perpetuo has contractiones, tetani in modum, in vita hominum; a morte autem vel ſolvi, ut aliis in tetanis vidimus, vel pertinaciter permanere, ut alias biduo triduoque a morte plus ſemel obſervavimus †.’

Haecce cauſa aptam ſignorum rationem praebere videtur; neque ſingula iterum ſigillatim

 repetam

* Haller. Elem. Phyſiol. Vol. VII. p. 77. 81. &c.

† Rat. Med. Vol. III. p. 186. Vid. quoque Act. Philoſoph. Angl. n. 476. citat. ab Haller. in Elem. Phyſiol. Vol. VII. p. 78.

repetam neceſſe eſt; de duobus tantum fuſius diſſerere fert animus.

Vomitus autem initio biliofus, progreſſu faeculentus, imprimis adcuratius notari debet; etenim habita cum ſtructurae partium anatomicae, tum motus inteſtinorum naturalis, ratione, non poſſumus non mirari, unde aliquid inſoliti adeo evenire poſſit. A natura ſane cautum eſſe videtur, ut cibus (qui inteſtinis ſtimulo idoneo eſt) a ventriculo deſcendens, ſuperiorem duodeni partem irritet; haec contractione ſua in partem inferiorem relaxatam cibum deorſum promoveat; inteſtina autem alia tenuia tum ſe adſtringendo, tum relaxando, in inteſtina craſſa tandem materiam depellant. Novimus autem, et a ſignis morborum qui hunc canalem infeſtant, et ab experimentis ad hanc rem probandam inſtitutis, motum vermicularem adeo immutari poſſe, ut omnia alimenta ſurſum retro ferantur. In canali adeo flexuoſo nihil huic motui pondus obſtat; deorſum ſane natura fertur; ſi vero deſcendenti cibo obex aliquis reſiſtat, et ulterius progredi non detur, erit ibi ſedes praecipuae contractionis, et cibus relecta tota inteſtinorum longitudine ad ventriculum ipſum reduci, et hujuſce actiones abnormes ciere, poſſit. In Colica ita ſe res habet,

bet, et exinde bilis ipſa cum alimentis in ventriculum relatis vomitione rejicitur.

De faecibus autem ore rejectis apud medicos permagna eſt diſſenſio, quam valvulae dictae Tulpianae contemplatio movet; haec enim, ut modo dixi, prorſus impedire videtur, ne ex colo quidquam in ileum remeet. Morgagnius, quem veri amantiſſimum veneramur, dubitat, anne unquam ii, qui ſtercus vomere creduntur, faeces a colo remeantes evomant; ſed materiam potius ſtercori ſimilem eſſe putat, qualem in iis, quibus ileum intra hernias arctiſſime compreſſum, atque adeo prorſus occluſum, ſupra occluſionis locum obſervare conſueverat *. Swietenius contra non modo faeces ipſas a colo, ſed etiam clyſmata a recto remeaſſe adfirmat; 'etenim, inquit, probatiſſimi autores hoc obſervarunt, et ipſe manifeſte vidi †.' Ego ſane facile adducor ut credam materiam, non modo ſtercori ſimilem, verum ipſam ſtercoraceam, per os rejici, etſi a colo ne minimum quidem revehatur. Cuncta alimenta, poſtquam in ventriculo rite ſubacta fuerint, inteſtinis exhaurienda traduntur. In his

* Morgagn. Adverſ. Anatom. III. Animadv. 9.

† Van Swieten. Comment. in Boerh. Aphor. 960.

his paullatim deſcendendo mutantur, et tandem, toto inteſtinorum tenuium peragrato tractu, ſuccoque alimentario vaſis bibulis reſorpto, in materiam effoetam, ſive faeces convertuntur, antequam in craſſa depellantur *. Si igitur in ipſo ileo ſtercus adſit, in leviori malo hoc tantum evomi poſſe putem. Quandocunque vero morbus vires majores adquiſiverit, vel in ipſo colo morbi cauſa lateat, nullus dubito quin faeces, mutato curſu, in inteſtina tenuia ſurſum ferantur.

Ad hanc rem dijudicandam experimenta in canibus inſtituit Haleſius. Elutis primo faecibus, in rectum inſerebatur inſtrumentum idoneum, tubus ſcilicet productior, cui ad altitudinem quinque pedum infundebatur aqua. Tum demum animadvertit aquam in inteſtina tenuia per valvulam Tulpianam guttatim illabi. Haecce tanti viri, qui vana dixiſſe vix credatur, experimenta laudare nequeo: imo enim, Inteſtinum colon in canibus et aliis quibuſdam animalibus non eadem, ac in homine, ſtructura gaudet †, et

* Inveni aliquoties ſcybala pauca, alia vice ſtercus liquidum copioſius: Kalſchmidius vero ad ulnae a colo diſtantiam uſque repletum ileum. De Haën Rat. Med. Vol. II. p. 303.

† Morgagn. Adverſ. Anat. 3.

et fibrae muſculares rariores valvulae orificium forſan minus arcte claudunt: 2do, In mortuis omnia flaccidiora fiunt; ergo haud apte quivis dixerit in homine vivo eadem fieri debere: 3tio, Inteſtinis aqua ablutis plurima mutantur: jamdudum Albinus, et De Haën Albinum imitatus, valvulam ſine adparente partium laeſione, ſed modo nimia mundatione praeparatam, fere totam diſparuiſſe docuerunt *: Denique, ab hiſce experimentis non ratio patet, qua celeriter adeo, poſtquam in anum injecta fuerint, ore iterum enemata reddantur.

Hac igitur praetermiſſa, alia methodus quaerenda eſt; hanc autem, ni fallor, praemonſtrat cadaverum inſpectio; inteſtinis enim faecibus flatuque ultra quam ſatis eſt diſtentis, valvula officio ſuo fungendo impar evadit †. Hinc illa lachrymabilia ſigna, quae in hiſtoria morbi fuſius enumerantur.

Color cutis icterodes colicae tantummodo graviori ſubeſſe videtur, et ab ingreſſu bilis in

* De Haën Rat. Med. Vol. I. p. 89.

† Haguenot Diſſ. de vomitu faeculento in paſſione iliaca, Monſpel. 1715. p. 60. De Haën Rat. Medend. Vol. I. p. 90. Vol. II. p. 304.

in duodenum impedito pendet. Ductus choledochus oblique ſpatium quoddam inter tunicas ejus extimam et muſcularem ante emetitur, quam in inteſtini cavum hiet; fibrarum itaque muſcularium duodeni contractio validior ductum quoque comprimat neceſſe eſt, unde, exitu deſcendenti bili denegato, icterus oriatur. Quinetiam ductus ipſe ſpaſmo torquetur. Hanc icteri cauſam viri in re anatomica verſatiſſimi plane negant, quia ſcilicet tunica muſcularis neque ſcalpello neque arte ulla demonſtrari poteſt. Attamen (pace tantorum virorum dixerim) ex eo, quod fibrae non conſpiciantur, nefas eſt colligere eaſdem non adeſſe; etenim muſculari ſaltem contractilitate ductum gaudere plurima exempla probant, et ab hujuſmodi actione ſpaſtica vel in ipſa colica ortum fuiſſe icterum certior ab amico quodam factus ſum. Homo, per quatriduum violentiſſima colica vexatus, periit; biduo vero ante mortem icterus ſupervenerat. Aperto cadavere, quo cauſa mali in aprico eſſet, ductus choledochus, etiam poſt mortem, ſpaſmo validiori contractus inveniebatur.

CAUSAE

CAUSAE PRAEDISPONENTES.

QUONIAM Medicorum eſt non tantum morbos tollere praeſentes, verum etiam advenientes praecavere poſſe, ergo illorum maxime intereſt noviſſe, unde fiat ad varios quoſcunque morbos opportunitas.

Habita autem aliorum morborum, qui ſpaſmodici nominantur, ratione, vel ' a priori' expectandum eſſet illos praecipue colicam quoque vexaturam, qui fibrarum muſcularium mobilitate nimia tremiſcunt, non qui ſano vigore pollent. Hanc ſententiam experientia fida confirmat. Infantuli enim, maxima mobilitate praediti, dolore hoc atroci ſaepiſſime enecti pereunt. Pueris valde familiaris eſt et frequens colica. Mulieres magis ſunt, quam viri, ad hunc morbum proclives; et ex his ii praecipue plectuntur, qui luxurioſi, deſides, otio tantum ſtudent, neque exercitio idoneo corpus firmare laborant. Quippe vita otioſa ventriculus et inteſtina plurimum infirmantur, quod clare evincunt ructus flatuſque huc illuc divagantes. Quaecunque hanc

cor-

corporis mobilitatem augent, ad morbum opportunitati favent; itaque calor nimius (uti in regionibus calidioribus aeſtivo tempore videre eſt) vel morbum inducendo eſt, vel praeſentem intentat. Feminae forſan ideo fiunt ad colicam opportuniores, quod in conclavi calidiori degentes liquores tepidos uſque pitiſſent. Quaenam ſit illa fibrarum muſcularium conditio, e qua mobilitas pendet, ignarum memet plane fateor; neque enim de actione ſana quidvis certi compertum eſt. Sufficiat igitur dixiſſe, quae mobilitatem faciant quaeve tollant.

Quinetiam alia eſt conditio ad hunc morbum opportunitatem gignens. Illam volo alvi tarditatem, quae vel ſponte fit, vel conſuetudine mala inducitur. Hac ipſa praediſponente cauſa ultra modum aucta, vel tandem cauſa excitante ſeſe adjungente, colica conſtituitur. Inteſtina enim, diſtenſione ſaepius iterata, (dum forſan vivendi modus corpus debilitet,) contenta ſua vix ultra propellere poſſunt. Creſcit in immenſum moles, alias inteſtinorum partes comprimit, et fit ipſa pertinaciſſima cauſa mali. Hinc hypochondriacis, quibus alvus plerumque tarda eſt, dolor inteſtinorum familiaris.

Cauſis

Cauſis quoque praediſponentibus adnumeranda eſt partis alicujus inteſtinorum praeter naturae modum anguſtatio. Haec interdum, nullo morbi praeeunte ſigno, gradatim ſupervenit; interdum alium morbum, uti inflammationem inteſtini male curatam *, excipit. Pars autem anguſtior facta haud abſque inſigni difficultate alimentorum maſſam tranſmittit, quod ab anxietate ſubinde redeunte patet. Nonnulli quidem hujuſmodi anguſtationem per ſat longum vitae decurſum intra ſe gerunt, neque aliquid omnino incommodi patiuntur. Neque tamen ideo dubitandum eſt, quin admota cauſa excitante, graviſſimae inde naſcantur Colicae paſſiones.

Eſt alia anguſtatio ſpuria dicenda (quod inteſtinum ipſum haud primario coarctatur, ſed cavum ejus materie quadam extranea oppletur,) quam inter cauſas Colicae remotas autores recenſuerunt. Hanc plerumque faciunt concretiones quaedam tophaceae, quas ſe multoties vidiſſe teſtantur Fernelius, Horſtius, et alii medici illuſtres. His fere ſemper nucleus ineſt, cui plerumque circumcirca colliguntur ramenta ciborum,

* De la Peyronie, Act. Acad. Chir. Paris. tom. I. De Haën Rat. Med. Vol. I. p. 87. 88. Vol. II. p. 315.

borum, et cruſta tartarea ſublaevis obducitur. Pro nucleo ſaepe ſunt prunorum vel ceraſorum oſſicula, aut agnorum gallinarumve pedum oſſa parvula, deglutita. Quorum in inteſtinis haec morbi cauſa, digitis ſaepe exquirenda, latet, illos quandoque, dum concretio parva eſt, dolor ſubito aggreditur, ſubitoque iterum evaneſcit; interdum poſt ingentes dolores calculi hujuſmodi, ovi gallinacei magnitudinem exſuperantes, ejecti ſunt *. Si diutius intus haereant, dolor ſaepius iteratur, ingraveſcit, lethumque demum adfert. Nulla enim adhuc excogitata eſt methodus, qua vel in canali alimentario calculoſae concretiones ſolvantur.

Hae praecipuae ſunt cauſae, quae ad morbum opportunitatem gignunt. Saepe vero iis, quibus nulla cunque fuerit opportunitatis ſuſpicio, modo cauſae excitantes vi majori admoveantur, Colica naſcitur. Has igitur proxime recenſere placet.

CAUSAE

* Act. Societ. Philoſ. Edin. Vol. II. p. 345.

CAUSAE EXCITANTES.

PERPENSIS autem variis, quae ad corpus vel alendum vel grate adficiendum adſumuntur, cibariis, ab iis praecipue, qui, aurea mediocritate ſpreta, parvo vivere neſciunt, ſed per terras, tractuſque maris, coelumque profundum, quaerunt quod gulae placeat, quam variae ſint hujuſce morbi cauſae excitantes, facile patebit. Has tamen omnes fere duo capita complectuntur.

1mo, Cibi copia nimia adſumpti nocent. Helluo, qui aſſis elixa miſcet, et languentem ſtomachum condimentis iterum ad ingluviem provocat, aut coena dubia adlicere ſatagit, ille, inquam, poenas criminis haud raro pendit. Tanto oneri digerendo ventriculus impar evadit, et copia cruda in inteſtina propellitur; ingeſta ſpontaneas ſuas ſubeunt mutationes, eaſque varias pro varia adſumptorum indole; materia acris inteſtina rodit, et ſpaſmos movendo morbum facit. Alii, helluones minime adpellandi, qui nimia copia incauti peccant, aeque plectuntur. Ipſe novi hominem, qui gratiſſima aurantiorum dulcedine

cedine captus, duodenorum ſimul ſuccum combiberit. Attamen poſt gaudia luctus; exinde enim colica, graviſſimis torminibus ſtipata, nata eſt, e qua, vel peritiſſimo adſidente medico, vix ſalvus evaſerit.

2do, Praeter copiam, cibaria etiam indole peccare poſſunt, iis praecipue, qui ad morbum de quo agitur opportuni ſint, nocentiſſima. Colicam melonum atque cucumerum eſu ſolo ortam fuiſſe multi dicunt. Legumina omnia, uti fabae ac lentes, quippe quae, referente Haleſio, aërem plurimum in ſe continent, et difficillime concoquuntur, nocent. Olera, praeſertim braſſica, inteſtinis ſaepe faſtidia movent; interdum quoque ſaccharata, quae fermentationi favent, fructuum horaeorum ingurgitatio, vel potus non defaecati. Semina, cerealia dicta, praeſertim ſi male fermentata adhibeantur, inteſtinorum ſpaſmos haud raro inducunt; panem quoque ex iiſdem confectum, butyro ſtatim atque e furno educatur illitum, dolores colicos, ſi largius adſumatur, ciere poſſe novi. Dura omnia atque indigeſtilia, uti caſeus ad ignem toſtus, caro fumo indurata, ſalſamenta, et alia hujuſmodi, homines, quorum ventriculus (ut ita dicam) cacochymia

chymia laborat, valde ſollicitant. Tantundem valet in infantibus lac acore nimio coagulatum.

Sunt autem, quibus proprium eſt variis, qui vulgo innoxii habentur, cibis male adfici; ideoque colicam ſaepenumero graviſſimam intulerunt mytilus edulis, et agaricus campeſtris Linnaei.

Cauſae, quas jam memoravi, morbum ſaepe non gignunt, vel quia res aliae ſimul adſumptae damna earum reſarciant, vel quod inteſtina ſatis lubrica, motu eorum naturali aucto, illas cito demittant. Sin alvus adeo adſtricta ſit, ut in inteſtinis nimium retardentur, vix non fieri poteſt quin ſpaſmos tandem cieant.

Colicam quoque in pueris excitare dicuntur vermes in inteſtinis convoluti. Forſan animi pathemata, uti ira vel moeſtitia, non plane negligenda ſunt, ob impeditam inde juſtam concoctionem. Carolus Piſo refert * ſemet ipſum ſaeviente Borea immanibus coli doloribus ſemper fuiſſe vexatum; neque dubitandum, quin frigus pedibus adplicatum colicam aliquoties intulerit †. Herniam, quatenus alvum conſtipat, irritat, et inflam-

* Piſ. de ſeroſ. colluv. lib. II.

† Vid. De Haën Rat. Med. Vol. II.

inflammationem tandem excitat, colicae graviſſimae cauſam eſſe varii adſerunt autores *.

DIAGNOSIS.

AD diagnoſin tandem progredior. Habita autem ſitus inteſtinorum naturalis mutatique, quem olim breviter deſcripſerim, ratione, haud facile a dolore ſolo diagnoſin quivis inſtituat. Inteſtina ſeſe multis in locis ſuperſcandunt; colon praecipue tantum variat et ſitu et magnitudine, ut facile inde colligatur colicam vel nephralgiam, vel hepatis lieniſve inflammationem, vel etiam ipſius lateris dolorem, mentiri poſſe, ſi ex ſolo loco adfecto quis judicet. Diagnoſis igitur inſtituenda

* De colica Pictavienſi, utpote quae ſignis quibuſdam ſibi propriis, (nempe tuberibus in metacarpo, et in paralyſin terminatione,) a colica vera admodum diverſa eſt, atque ipſa non niſi diſſertatione productiori dicenda, nihil prorſus enarrare volo: Colicam arthriticam, quam Pictavienſi ſimillimam deſcripſit Strack, haud unquam me vidiſſe memini; nolo itaque de illa fuſius diſſerere; lector benevolus adeat ipſius de colica arthritica diſſertationem.

tuenda eſt ſedula ſignorum obſervatione, prout in ſingulis morbis vel ſimul adſint, vel ſeſe excipiant *.

Colicam inter et Nephralgiam diagnoſis haud difficilis eſt. In hac dolor regioni lumbari vel ſtabilis inhaereſcit, aculei infixi more pungens, vel ureteris iter ſequens oblique veſicam verſus extenditur, et in viris ad teſtem proximum excurrit, cum ejuſdem retractione dolorifica. Crus, quod e directo eſt adfecti renis, vel dolore ſtringitur, vel inſenſile obtorpeſcit. Urinae reddendae cupiditas crebrior eſt quam in colica: et quod inde excernitur plerumque pallidum eſt; interdum quaſi arenam, interdum quaſi ſanguinem, trahit. Hic quoque noſtra noviſſe intereſt, anne olim aeger calculo vexatus fuerit; ſi enim arenulas antea dejicere conſueverit, nephralgia recidiva metuenda eſt. In colica vomitio magis urget, ob majorem forſan coli cum ventriculo continuitatem, atque alvus magis adſtricta eſt; haec autem ſoluta colicam multo magis quam nephralgiam levare ſolet. A paſtu colicus dolor augetur; nephriticus autem poſt liquoris blandi adſumptionem ut plurimum potius miteſcit. Hepatitidem

* Ill. Cullen. Prim. Lin. Vol. I. § 2.

patitidem a colica diſtinguunt tuſſis ſicca, et dolor ad claviculam et ſummum humeri dextri. Pleuritidem vel paraphrenitidem deſignant pulſus durus, tuſſis dolentiſſima, decubitus difficilis.

Attamen inter inteſtinorum inflammationem ſpaſmumque dignoſcere hic labor, hoc opus eſt. Pulſus non in enteritide, ut in aliis pleriſque morbis inflammatoriis, durus eſt et plenus; ſed illam comitantur languor inſignis, et pulſus debilis ac parvus; nihilominus celeriter adeo infauſto exitu terminatur, ut intra quindecim vel viginti horas aegri haud raro morti ſuccumbant. Ut in re tam difficili diagnoſis apta fiat, ſequentia caute notanda ſunt diſcrimina. Si in parte quadam abdominis, quam inteſtina tenent, dolor acutus, urens, fixus adſit, preſſu fere ſemper immaniter auctus; ſi pulſus celer ictu debili digitum explorantem feriat; ſi vomitio perpetuo aegrum vexet; ſi vires ſubito labaſcant; ſi denique, ingruente morbo, horror atque rigores adfuerint; jure forſan inde colligatur inteſtina inflammatione tentari.

Hernia, ſive umbilicalis ſive inguinalis, per ſe patet. Volvulus inteſtinorum perraro fit; neque, ut olim credebatur, cauſa morbi eſt, ſed potius ipſa morbi ſequela. Quandocunque ſuperveniat,

perveniat, eadem ſigna, quae in enteritide modo deſcripſi, prae ſe ferre ſolet, et mors ſemper eſt in procinctu.

PROGNOSIS.

FELIX qui advenientia praevidere, et in re incerta certi quid futurum pronunciare potuit! Nihil enim medici famam magis inluſtrat, quam prognoſis feliciter inſtituta. Pulchrum eſt liberis et amicis de aegro fauſta praedixiſſe; et, ubi omnia in pejus ruunt, haud minimi eſt momenti, ut aeger placida morte conquieſcat. Medicina quidem ars conjecturalis dicitur; attamen medici praeſtantiores, obſervatione ſedula edocti, plurima indicia detexerunt, quae morbum brevem aut longum, ſuperabilem aut invictum, praenunciant. Haud inficiandum eſt, quin conjecturae interdum fallant; ſed illae certe fidem habere debent, quae multo ſaepius, perque multo plures aegros, reſpondeant.

Nihil autem hic temere promittendum, ob varias ſaepe et plures conjunctas cauſas, et ſignorum quandoque fallaciam. Dolores inteſtinorum

ab morbi initio lenes, vagi, necnon interdum remittentes, muſculorum abdominalium ſpaſmi mites, alvus haud pertinaciter adſtricta, ſed cum magno aegri levamine reſpondens, cutis denique ſudore tepido perfuſa, ſpem futurae ſalutis arguunt. Mortem e contrario minitantur dolor pertinaciſſimus, fixus, abſque ulla quiete perſtans, alvus pertinaciſſime adſtricta, vires ſubito labaſcentes, animi deliquia, ſubſultus tendinum, delirium, et gelidi, praeſertim in fronte, ſudores; ſurditas quoque et offuſae oculis tenebrae, malum. Alvus interdum, vel ſponte vel clyſteribus adhibitis, abſque ſignorum levamine ſolvitur; ſcilicet prodit tantum aut pars, aut totum ſtercoreum, quod infra locum, ubi cauſa proxima reſidet, haerebat. Interdum alvi dejectio mali ominis eſt, partibus gangraena laxatis.

Quinetiam vomitus ſtercoraceus pro certiſſimo lethi imminentis ſigno habetur; attamen hiſtorias quaſdam probatae fidei autores* tradiderunt, quae aliam opinionem ſuadere videntur; atque

* Boneti Sepulchr. Anat. Lib. III. § 10. Ejuſdem Med. Septentr. Tom. I. Lib. iii. § 15. c. 29. 30. 32. Garengeot Acad. Reg. Chir. Pariſ. in 8. Edit. Tom. I. part iii. p. 355. De Haën Rat. Med. Vol. I. p. 87. Vol. III. p. 185.

que aegrum olim mihi vidiſſe contigit, poſtquam faeces ipſas per horas aliquot evomuiſſet, ad ſanitatem firmam feliciter reſtitutum. Quandocunque per plures dies morbus perſtiterit, opus eſt periculoſae plenum aleae. Omnia enim in canali alimentario diutius concluſa vel ſtimulo mechanico vel acrimonia valde irritent neceſſe eſt ; unde oriatur inflammatio in gangraenam cito deſitura. Hanc terminationem indicant dolor acutiſſimus ſubito evaneſcens, horror, pulſuſque cum debilitate frequens. Huic malo jam nato nihil omnino ſpei arridet ; praeſidii nihil ab arte capit, neque aliquid habet a natura ſolatii.

CONSILIA MEDENDI.

JAM vero ad infeſtiſſimi hujus mali curationem ordo nos perduxit. Colicae autem medetur,

I. Remediis, quae ſpaſmum tollunt, qualia ſunt

A. Antiſpaſmodica.

1. Interna.

2. Externa.

B. To-

B. Tonica.

C. Stimulantia.

II. Remediis, quae ventrem compreſſum ſolvunt, vel

A. Vi purgatrice, vel

B. Mole ſua.

Quoniam colicae cauſae ſolis inteſtinis haerent, et ventriculus non niſi conſenſu laborat, *Emetica*, nonnullis equidem laudata remedia, minime propinanda ſunt. Novimus ab inimica cauſa inteſtina vehementer conſtringi; dato autem emetico quid amabo! inde ſperandum? Concuſſione validis hiſce medicamentis excitata, interdum forſan materia irritans deorſum aliquanto urgeatur; at ſemper metus eſt, ne motu inteſtinorum praeternaturali aucto exacerbentur omnia; et aegri vires, ſpontaneo vomitu prius exantlatae, novis concuſſionibus oppreſſae omnino collabantur.

Imprimis autem, ſi aeger juvenis ſit, robuſtus, firma valetudine ante Colicae adſultum uſus, ſi dolor acutus inteſtina torqueat, et alvus dudum conſtipata fuerit, *Venaeſectio* ante ſuadenda eſt, quam ulla alia imperentur remedia. Etenim ſummopere cavere decet, ne materia acris, inteſtina nimium ſtimulando, inflammationem inducat,

cat, quae, ut modo dixi, quam aliarum partium inflammatio, citius ad exitum infelicem properat. Neve ſemper pulſu parvo aut viribus ſubito ſolutis decipiamur; ſaepe enim, venae ſectione rite inſtituta, omnia in melius reflectuntur. Multi equidem ſanguinis miſſionem plane damnant; horum tamen ſententia, quamvis centum linguis et voce ferrea reſonaret, contra phaenomena practica nihil, me judice, valeret: ad ſummorum virorum experientiam provoco. Attamen ſanguis haud temere detrahendus eſt, nec venae ſectio iterum niſi caute admodum repetenda; ſemper vires aegri ſpectare oportet, quae in hoc morbo cito concidunt, amiſſae autem aegre reſtituuntur, eſculentis omnibus, quae corpori alendo eſſent, iterata vomitione rejectis.

Sanguine e brachio, ſi opus fuerit, educto, ad alia protinus confugiendum eſt remedia. Interdum difficile judicatu erit, utri medendi conſilio primo ſatisfacere oporteat; ſcilicet, anne motus abnormes compeſcere, an ventrem ſolvere, ſatius ſit. Datur autem certum quoddam et utiliſſimum praeceptum, Majori neceſſitati ſubvenire. Si irritatio magis urgeat, quae ſpaſmos tollant, ſin obſtructio fortior ſit, quae alvum moveant, praemittenda ſunt remedia; utraque

tamen

tamen indicatio ſaepe facili marte iiſdem perficitur.

II. ANTISPASMODICA motui inteſtinorum abnormi compeſcendo apprime inſerviunt. Horum optimum eſt *Succus Papaveris inſpiſſatus*, et prae aliis huic morbo adcommodatur, quod dolorem ingentem minuat, et totam ſimul corporis peripheriam ſudore leni perfundat. Quin Sydenhamus *, poſt ſanguinem liberius detractum, huic praecipue confiſus eſt, et eo uſque repetendum ſuadet, donec inteſtinis quies omnino inducatur. Quaenam ſit opii quantitas una vice exhibenda, pro ſignorum gravitate diverſa ſit neceſſe eſt; a parvula quantitate incipere, et eam, prout ſigna poſtulent, vel augere vel imminuere praeſtat. Opium ipſum in pilulas minuſculas confectum, quod mole ſua ſtomachum haud irritent, alii laudant; alii contra, Sydenhami aemuli, laudanum liquidum adhibere ſolent, quoniam totius ventriculi nervos uno quaſi adpulſu contingat, et vomitum confeſtim quandoque ſiſtat.

* Sydenham. Proceſſ. Integr. p. 603. 606. Edit. L. B. 1726. Vid. quoque Aretaeum de Cur. Morb. acut. Lib. II. cap. v. p. 106.

tat. Attamen ſummo ſtudio adnitendum eſt, ne alvum nimis ante clauſam impenſius opiata morentur; namque, hoc facto, ſummum remedium ſummum malum erit.

Propter hanc opii vim nocivam, qua alvum adſtrictam reddat; nonnulli remedium aliud narcoticum, *Hyoſcyamum* nempe, utile fore exiſtimarunt, quod gravi hoc incommodo careat. De uſu ejus nihil compertum habeo; ſed, ut mihi videtur, paullum inde commodi ſperandum. Vis hyoſcyami purgativa debilis eſt ac incerta; et catharticis, quae poſtae dicentur, opio ipſi admiſtis, multo ſane tutius et felicius res agitur.

Camphora quoque, in morbis aliis ſpaſmodicis utiliſſimum quandoque remedium, colicae interdum mire profuit. Mulieris cujuſdam colica laborantis hiſtoriam refert Duteau, cui camphorae drachma una porrecta eſt. Dolor vehementiſſimus ilico obticuit; attamen, ait, propter ingentem medicamenti quantitatem algore eo uſque correpta eſt, ut vel mortuam referret, neque corpori calor ante rediit, quam veſtimentis calidioribus admotis, vinoque interne dato foveretur. Nihilominus haud abſimile eſt, quin modica ejuſdem quantitas, cum amygdalis aut ſpiritus

ritus vini pauxillo contrita, quibuſdam caſibus gratum foret fauſtumque remedium.

Spiritus aethereus vitriolicus ſpaſmos potenter admodum compeſcit, neque vi narcotica alvum adſtringit. In Ephemeride Dom. Rozier *, animalibus colica adfectis ſuppetias tuliſſe dicitur. ‘ On trouve dans le Journal Encyclopédique du mois de Juillet 1783, tome 5. premiere partie, pag. 156. une lettre de M. le Marquis de Saint Vincent, ſur l’uſage donné de l’Ether vitriolique aux chevaux et aux betes à cornes attaqués de coliques violentes. La doſe qu’il a employée étoit de cinquante a ſoixante gouttes avec du ſucre pilé, en faiſant avaler pardeſſus une certaine quantité d’eau pure.’ Liquorem ſuum anodynum in colica laudavit Hoffmannus; hic autem, uti experimentis plurimis oſtendit cl. Baumé, nihil aliud eſt quam ſpiritus aethereus vitriolicus cum ſpiritus vini rectificati portione duplici commiſtus. Hocce colicae remedium jam, ni fallor, in deſuetudinem abiit; attamen aegro nimia mobilitate praedito illud propinare non dubitarem.

Moſchum

* Journal de Phyſique A° 1784, part. I. p. 401.

Moſchum in colica Pictavienſi exhibendum ſuadet Hillarius; in ſingultu, et in hyſteria, quando inteſtina ſpaſmo torquentur, utilem eſſe novimus: Annon igitur in ileo, ceu colica graviori, vel ſolus vel opio conjunctus aeque prodeſſet?

Praeter interna, quorum praecipua huic morbo adcommodata memoravi, Antiſpaſmodica varia externa in uſum vocata fuerunt. Haec inter eminet *Balneum tepidum*. Neminem latet, quinam fuerit mos iſte Romanis helluonibus acceptus; impleti veteris Bacchi pinguiſque ferinae ad balnea ſemet receperunt, quo dolor a diſtentione ortus calore humido leniretur. Uſu autem jamdudum compertum eſt, aquam calidam in colica gratiſſimum eſſe remedium. Ægrotus ſeſe in balneum ad jugulum fere uſque demittat, vel in ſemicupio aliquandiu inſideat. Semicupium, ubi commode adhiberi poteſt, praecipue ſuaderem, atque aegro, quem ab uſu aurantiorum nimio colicam ſuſcepiſſe dixi, egregie profuit. Sin hoc minus conveniat, haud negligenda ſunt *Fomenta*: Ut ab his auxilii aliquod proveniat, ſumantur panni craſſi lanei, qui magnum liquidi copiam imbibere valeant; hi duplicati vel qua-

druplicati fomento calido immittantur, et abdomini ſaepius indies per ſemihoram adplicentur. Etenim, ſicut ureteris quando calculus ei impactus haeret, ita inteſtinorum ſpaſmos aqua tepida laxare ſolet. Dolor inde ſaepe miteſcit, calidusque ſudor optato prorumpit.

Attamen alio quoque conſilio balnea adhibentur. Neceſſe eſt, ut corpori, dum vita manet, fluida non deſint adplicanda; hic vero morbus exigit, ut copia tantummodo parca ore ſumantur, ne ſtomachus ad motus abnormes ſolicitetur; aeger inde prae ſiti languet, et faeces forſan, materia fluidiſſima reſorpta, inteſtina valdius irritant. Hiſce ſignis thermae ſubvenire ſolent; etenim vaſa patula, per totam corporis ſuperficiem hiantia, aliquantum etiam ab aëre ipſo, inter lavandum plurimum humoris reſorbere patet. Herbas emollientes ſive aromaticas, uti folia malvae aut abſinthii, ſambuci vel chamaemeli flores, aquae infundere idoneum erit; non quod exinde vis aliqua ſalutifera remedio accedat, ſed ne remedium incaute adhibeatur. Multi enim ſimplicia ſpernunt, nec niſi decepti ſanantur.

Poſt thermarum uſum ſomnus levis interdum obrepit, eo certius autem, ſi utres aqua calida impleti,

impleti, vel lateres coquendo calefacti, plantis pedum adplicentur.

Sed, prout alios thermarum uſu, ita aegros quoque *Aqua Frigida* ſanatos fuiſſe, plurimi medici teſtantur. Amatus Luſitanus inquit, ſe atrocem inteſtinorum dolorem aquae frigidae exhibitione ſubito et incantamenti inſtar ſuſtuliſſe. De Haën * aegrum ſibi demandatum memorat, cui etiam ventri univerſo circumdata nix quondam in graviori paroxyſmo profuerat. Attamen aegri cujuſdam hac methodo feliciter ſanati hiſtoriam longe adcuratius tradit Septalius †: 'Hominem ventris dolore ad omnia rebelli fere enectum, ut algidus ſudor jam adeſſet, nulluſque ultra percipiendus pulſus, aqua multa, etiam nive frigefacta, ſic mutavit, ut mox in ſomnum quatuor horarum incideret, ab eoque ſomno alvum copioſiſſimam deponeret, et integrae reſtitueretur ſanitati.' Etenim in Actis Edinenſibus hiſtoria refertur, in qua prudens aquae gelidae adfuſio ileum morbum, qui conſuetae methodo, calidiſque fomentis non obaudiverat, inſperato ſanavit. Eodem artificio colicam ſuperari vidit Sanctorius.

* Rat. Med. Vol. III. p. 93.

† Septal. Lib. VII. animadv. p. 248.

Sanctorius. Difficile dictu eſt, quanam potiſſimum ratione effectus tam felices frigus edat. Utut ſe res habeat, tale remedium imperare nollem, ne forſan aegrum ſub ipſa frigoris adplicatione mortuum ipſe jugulaſſe viderer. Sin unquam poſt alia fruſtra tentata remedia ad aquam frigidam confugiendum eſſet, (multa enim in praecipiti periculo recte fiunt, alias omittenda,) hanc methodum, tetani curatione edoctus, ſuaderem. Aegrotus e lecto tollatur, ventrique ejus aquae frigidiſſimae urcei aliquot adfundantur; in lectum protinus ſiccata cute reponatur; et opii largiori quantitate data ſudatio promoveatur *: Etenim, quandocunque fauſte cedat anceps hoc remedium, ſudor calidus citiſſime prorumpit.

De *Veſicantium* actione variae fuerunt medicorum opiniones; non meum eſt litem componere; neque, ſi vellem, tale quid efficere me poſſe fateor. Dudum vero compertum eſt, veſicatorium ea vi pollere, quam antiſpaſmodicam nominaverunt autores. Inflammationi ſpaſmum ſubeſſe, pauci dubitant; et ad reſolvendam partis cujuſvis, uti lateris, inflammationem, remedium eſt

* Cel. Culleni Prim. Lin. paragr. 1280.

eſt catholicum: In aſthmate ſpaſmodico, ubi nulla adeſt inflammatio, tantundem ſaepe valet: Veſicantia igitur in colica ventri adplicare vel ‘a priori’ minime dubitarem. Jam vero multum laudare volo, ex quo experientia fida uſum illorum idoneum confirmaverit. Celſus * calida cataplaſmata admovere, eaque imponere a mammis uſque ad inguina et ſpinam, ac ſaepe mutare jubet. Sennertus † oleum ſaponis, quod ex ſapone et calce viva paratur per diſtillationem, ad colicam utiliſſimum eſſe putat, ſi liquoris hujuſce cauſtici guttae ſex vel ſeptem umbilico cum goſſypio imponantur. Vidimus, inquit Ballonius, cuidam, acerbitate doloris colici detento, placatos eſſe dolores, adhibito umbilico modico emplaſtro cauſtico. Japones ‡ moxam accenſam parti abdominis comburendae imponunt, vel acus argenteos aureoſve in carnes adigunt; in epigaſtrio anticolicam punćturam celebrant, et novem punćtionibus pollicem diſtantibus figuram quadratam repraeſentant. Cucurbitulae quoque cum levibus inciſionibus, aut multa flamma,

a

* Celſ. Lib. IV. cap. 13.

† Sennert. Lib. III. part 2. Sećt. II. cap. 2.

‡ Sauvages Noſolog. Tom. II. p. 104.

a quibuſdam * medicis laudantur. Attamen et cauſticis et punctionibus longe praeſtant epiſpaſtica, regioni dextrae hypogaſtricae, vel circa ipſum umbilicum, adplicanda; et ad illa interdum tanquam ad ſacram anchoram confugiendum eſt, ſimul ac ſanguis detractus fuerit; eadem quoque, cum vires jacturam ſanguinis perferre nequeunt, nonnunquam ſola remedio ſunt.

Vomitum interdum mire compeſcuerunt medicamenta regioni epigaſtricae adplicata. Emplaſtra de labdano cum granis opii quindecim, totidemque camphorae, admovit De Haën. Fomenta, ex caryophyllorum aliorumve aromatum in vino Luſitanico infuſione, vomitum quandoque relevaſſe novi. Medico igitur, ne unquam officio ſuo deeſſe videatur, haec forſan imperare licebit.

TONICA interdum feliciter uſurpari medicorum ſcripta docent. Aurum fulminans, quod tonicis metallicis (ſiquando pro medicamento jure habeatur) adnumerare decet, in colica a Germanis † exhibetur; at, ſi bene paratum eſt, nihil agit; non bene paratum morbum auget.

Corticem

* Mead Monit. de Ileo.

† De Haën Rat. Med. Vol. III. p. 358. Edit. 1768.

Corticem Peruvianum quandoque profuiſſe dicit De Haën *; ſopivit vomitum primum, deinde ileum. Baglivius infuſum chamomillae tanti fecit, ut aſſerere non dubitet, 'Antidotum Colicae eſt chamomilla, a quacunque demum cauſa oriatur †.' Abſinthium quoque ex cereviſia infuſum apud vulgus uſitatum eſt. Attamen his et hujuſmodi medicamentis morbo venienti occurrere ſatius eſſe videtur; non expedite adeo graviora ſigna proſternuntur.

STIMULANTIA, qualia ſunt aqua mirabilis dicta, aquae aniſi vel cinnamomi ſtillatitiae, et ſpiritus vinoſi rectificati, leviori malo opis aliquid ſubinde tulerunt. Caute tamen exhibenda ſunt, ne crabrones tantum irritent, et inflammationem cum magno vitae diſcrimine inducendo ſint.

II. QUANDOCUNQUE doloribus alvi ſolutione ſuccurrendum, nullum remedium ipſis *Clyſteribus* commodius dari poſſe putem; alvum enim ſubducendo nullas corpori moleſtias faceſſunt, neque vires aegri proſternunt. Protinus itaque injici-

* De Haën Rat. Med. Vol. III. p. 93.

† Bagliv. Prax. Med. Lib. I. cap. de colica § 1.

injiciendum eſt enema ex aqua tepida, decocto communi, vel juſculis oleoſis confectum; haec enim, quantumvis mitia, alvum ſaepius abſque dolore ducunt, vel ſaltem, faeces duriores in colo impactas emolliendo, proſunt. Ut enemata acriora ſint, admiſcetur iis vel ſal marinus, vel ſal catharticus amarus; illum praecipue laudat ill. Cullenus, et ſaponem, in hoc morbo multum olim decantatum, eo tantum profuiſſe putat, quod ſalis aliquid admiſtum habeat. Sales vero rectum ipſum adeo interdum irritant, ut, ſtatim fere atque injecta fuerint, enemata iterum reddantur, neque cauſam mali deducant. Quandocunque ita ſe res habeant, alia medicamenta clyſteribus admiſcentur, qualia ſunt infuſum ſenae, infuſum ſemi-drachmae vel drachmae unius foliorum nicotianae, terebinthina vitello ovi rite ſubacta, vel tandem vinum antimoniale. Riverius autem oleum larga quantitate, ad libram unam uſque, injiciendum ſuadet, vel ſolum, vel cum althaeae, chamaemeli, aut ſeminum lini decoctis.

Quinetiam, dum haec aguntur, *remedia purgantia* ore ſumenda ſunt, modo nauſea mitis ſit, et vomitio nondum ſupervenerit. Ad hunc ſcopum adtingendum, ſalina et oleoſa praecipue

propi-

propinantur. Cryſtallos tartari caeteris pleriſque praeſtare docet ill. Cullenus, ſi ad ſemidrachmam vel drachmam unam cum mannae pauxillo exhibeantur. Doctiſſimus Heberden ſalem catharticum amarum apprime laudat, quod, parva quantitate ſubinde datus, alvum tandem copioſe ſolvat, neque ventriculum ingrate moveat. Ut remediis hiſce ſalinis vis major cathartica accedat, jalappa interdum admiſcetur, uti in pulvere Jalap. Compoſ. Ph. Edin. Ex oleoſis nullum tantum valet ac oleum ricini ab India Occidentali petitum, modo recens expreſſum adhibeatur; alias, praeſertim ſi incaute adſervatum fuerit, mutationes quaſdam ſponte ſubit, unde guſtui ingratiſſimum evadat. Oleum amygdalarum dulcium, et oleum lini ſine igne paratum, multum laudat De Haën. Sunt qui oleum omne genus nauſeantes reſpuunt; iis autem quandoque haud aegre conciliatur, ſi addatur vel tincturae ſenae compoſ. vel tincturae jalappae pauxillum; vel ſi, antequam ſumatur oleum, et iterum medicamento ſumpto, ſpiritu vini Gallici os abluatur. Hoc ſemper in votis eſt, ut omnia huic morbo medendo adcommodata guſtui fiant quam gratiſſima; quodcunque enim fauces imas ingrate adficit, vomitionem certo

G certius

certius excitare poteſt. Remediorum quoque formula ea eſſe debet, quae prae mole ſua ventriculum quam minime irritet: Ideoque Sydenhamus calomelas ad ſcrupulum unum exhiberi jubet, vel praemiſſis vel admiſtis ſimul anodynis, ut ſub alvi ſubductione leniatur dolor. Hanc medendi viam plures in re medica verſatiſſimi laudarunt. Sed mehercle medici eſt bene ante perpendere, quidnam utilitatis, quidnam detrimenti quoque, acre hujuſmodi remedium adferat, quam id exhibere audeat.

QUOD ſi, his omnibus incaſſum tentatis, morbus adhuc perſtet, remedia, quae vel pondere vel mole ſua obicem amoliri poſſint, in auxilium arceſſuntur. Vetus erat remedium aëre per follem immiſſo inteſtina diſtendere. Nicotianae fumum, clyſteris modo adplicatum, primus, ni fallor, in Philoſophia ſua Experimentali commendavit illuſtriſſimus Boyle. Varia excogitata fuerunt inſtrumenta, quorum actione iterata totus fere canalis ingrato fumo impleretur. Uſum illius feliciter admodum ceſſiſſe teſtantur Hoffmannus, Gaubius, et De Haën. Non raro tamen incaſſum tentatur, maxime quando aut cauſa plane invincibilis obtinet, aut nimis ſero ad hoc auxilium confugitur. Semper quoque periculum

eſt,

eſt, ne aër inteſtinis concluſus calore fumi magis extenuetur, et irritatio acris inflammatione facta morbum augeat, vel ſaltem vomitum intendat. Huic itaque longe praeſtat aqua tepida pleniore rivo, machinae clyſteriſantis ope, per anum injecta. Hanc, poſtquam per 18 dies alvus clauſa fuiſſet, aegroto cuidam opem tuliſſe refert De Haën; et ill. Cullenus, in praelectionibus ſuis, civis Edinenſis hiſtoriam narrat, qui, poſt omnia alia remedia fruſtra adhibita, aquae tepentis ope ad octo fere libras in inteſtina injectae feliciter reſtitutus eſt. Hic autem lente et caute agere oportet, ne inteſtinorum tunicae vi nimia diſtenſae diſſiliant, vel ſaltem anxietates ſummae oriantur, aegro vix ferendae.

Medici olim, eodem ſane conſilio, globulos plumbeos *, aureos, et argenteos, vel hydrargyrum cum oleo amygdalino, aegris imperabant; et eos, deglutitis hiſce remediis, ſtatim ambulare, curſitare, vel curſu per loca aſpera velocius moveri jubebant, ut deorſum urgerentur ponderoſa metalla. Hujuſce curationis multae extant apud Riverium, Sylvium, Hoffmannum, alioſque

* Helmontius ait, ' Nemo ileo perit, ſi globos ſclopetarios deglutiat.' De Flatib. § XXXI. p. 339.

que recentiores medicos hiſtoriae. Doverus mercurio tantam fidem habuit, ut Reginam Carolinam, quae colica periit, ſi mercurium ſumpſiſſet, duodecim horarum ſpatio convalituram adſeveraſſet. Mercurius duplicem hic uſum praeſtare illis viſus eſt, ‘ vel pondere ſuo inverſum inteſtinorum motum reſtituendo, vel lubricitate ſua excrementa alvum opplentia emolliendo, et deorſum propellendo*.’ Fundamento nimium lubrico haecce theoria nititur. Concedatur enim copiam ſatis magnam, librae minimum pondo, in inteſtina deferri; in canali adeo flexuoſo metallum indiviſum per ſinuoſa volumina aegre moveretur, et ad imam tandem alicujus inteſtini partem delapſum reſideret pondus iners. At ex cadaverum inſpectione conſtat, in globulos fere ſemper mercurium diſpergi; unde vis ejus gravativa perit, neque aliquid exinde commodi amplius ſperandum. Globulos itaque et mercurium crudum prorſus abjiciendos eſſe putarem; ‘ ſaltem iis relinquendos, quibus nulla religio, nulla ingenii integritas.’ Neque tamen difficile explicatu eſt, quonam modo mercurius interdum profuerit; hunc enim, mediante tritura, in pulverem

* Mead. Monit. de Ileo.

verem ſubtiliſſimum poſſe dividi, chemia docet, qui dein corpori humano ſtimulando idoneus fit. In inteſtinis muco cibiſque oppletis, hujuſmodi mutatio perficitur, atque propter hanc vim novam, (in inteſtinis, ut ita dicam, enatam,) mercurium utilem fuiſſe crediderim. Æger quidam colica laborans hydrargyri uncias ſeptem aſſumpſerat; ‘ poſt triduum ſpontanea alvus, cum plurima veluti corroſi ac nigricantis mercurii parte *.’

HISCE remediis, quae, prout huic aut illi conſilio adcommodata, ſeorſum enumeravi, colicae plerumque medetur. Cujuſque erit, pro ingenii ſui acumine, ea ſeligere, quae in uno quovis aegro maxime idonea ſint. Hoc tantum notatum vellem, eo certius morbum debellari poſſe, quo plura horum apte diſpoſita ad liberandam rem publicam conſpirent. E. G. Ægrotus in balneo tepido per horam fere conſideat; in lectum reponatur; ſtatimque injiciatur enema ex aqua ſaccharata copioſum. Hoc re infecta reddito, aliud injiciatur ex decocti capitum papaverum

* De Haën Rat. Med. Vol. III. p. 380.

rum fortis unciis tribus vel quatuor, cum tincturae thebaicae guttis 40 vel 50 una admiſtis; ſtatim adplicetur emplaſtrum veſicatorium, acre, et amplum, abdomini; et ſimul cathartici alicujus fortioris portio major, vel (ne vomitus inducatur) minor pro re nata repetenda, exhibeatur. Quam primum dolorem ab emplaſtro natum aegrotus perſentiſcat, enema ſalinum cum oleo injiciatur; et remedii cathartici paullo ante adſumpti actio infuſo ſenae theiformi, ſolutione ſalium mediorum, vel oleo ricini epoto, promoveatur. Hac methodo alvi dejectiones ſaepiſſime prodierunt. Sin dolor nihilo ſecius cum obſtipatione perſtet, ad clyſmata acriora, vel aquae multae injectionem, confugiendum eſt: Poſtquam vomitiones ſtercoraceae ſupervenerint, haec et opiata * ſolo remedio ſunt.

PRO-

* De Haën Rat. Medendi, Vol. I. p. 184. edit. L. B. 1761. Id. Vol. III. p. 93. 94. L. B. 1768. Riverii Cent. I. N° 12.

PROPHYLAXIS.

QUEMADMODUM colica interdum curatu difficillima eſt, ita, niſi in auxilium remedia idonea ſolicitentur, fit facillime recidiva. Ut refectio igitur, medicamentorum ope inchoata, promoveatur, cauſarum morbi rationem habere oportet, ut praediſponentes quantum licet corrigantur, excitantes ſedulo omnino devitentur.

Si itaque a nimia inteſtinorum debilitate cum mobilitate conjuncta morbus oriatur, iis methodis inſiſtendum eſt, quae corpori firmando proſint. Imprimis autem id agendum eſt, ut aeger concoquat; cibis itaque eupeptis (illos volo, qui gratum ſtimulum praebendo viſcerum chylo efformando adcommodatorum juſtam actionem ciere poſſint) veſcatur; copia parciori illos adſumere praeſtat, ut ſe inde refectum, non vero gravatum, aeger ſentiat; dulcia omnia et opima, leguminaque, et quicquid inflare conſuevit, caute evitet. Vino optimo, ex maturiſſimis uvis juſto tempore confecto, fermentatione jam peracta, indies

indies utatur. Omnimodo cavendum eſt a frigore, praeſertim flante Borea; panno quoque laneo corpus totum inveſtire juvabit. Aër mediocriter calidus eligendus eſt; interdum utiliſſimum erit, mutato coelo, regiones alio ſub Sole calentes hyemali tempore adpetere. Hoc eo magis ſuadendum eſt, quod itineris ipſa longinquitas mire quandoque profuit. Alicui exercitationi ſemper ſe ipſe adſuefaciat aeger; vectiones in navi, rheda, praeſertim equo, inſtituendae ſunt; equo vehi caeteris omnibus multum praeſtat, cum in hac gymnaſticae ſpecie impetus fere omnis in ventrem inferiorem fiat. Nec ilico poſt prandium vel coenam pleno ventriculo exercendum, ne crudi adhuc cibi in inteſtina a ventriculo deſcendentes bella nova moveant. Haud inutile erit medicamentis quibuſdam uti, quae ventriculum, inteſtina, totumque demum corpus firmant, qualia ſunt amara, praecipue chamaemelum, cortex Peruvianus, chalybeata, et hujuſmodi alia. Interea omnes ſolicitudines et fortiora animi pathemata, uti terrorem, iram, triſtitiam, caveat, quippe quae concoctionem laedunt.

Sin ab alvo tardiore malum hocce proveniat, remedia quae eam leniter ſolvunt, tamarindi

nempe,

nempe, aut medicamenta ſulphurata, ſubinde ſumenda ſunt. Haec autem a medico imperata nihil agunt, ſi officio ſuo aegrotus ipſe deſit; omnis enim ſanitatis cura hoc ſolo cardine praecipue verſatur, ut idonea victus ratione morbi praecaveantur. Huic quoque ſcopo inſerviunt balneum calidum, et modica exercitatio; neque ſomno nimis indulgendum; Williſius teſtatur ſe noſſe plures ventris conſtipationi obnoxios curatos fuiſſe, diluculo et hora prius adſueta citius lecto adſurgendo *.

Denique, ſi, vel ob morbos praegreſſos, vel dolores fixos, diuturniores, quibuſlibet injectis auctos, cauſa eſt cur ſcirrhum et anguſtationem inteſtinis adeſſe ſuſpicemur, non eſt in medico, ut curatio omnibus numeris abſolvatur. Jactatorum quidem turba inanis tales ſcirrhos ſe poſſe ſanare propalam profitentur: Medici tamen triſtes deplorant, morbos hujuſmodi vel in exterioribus natos difficillime ſanari; at in inteſtinis malum proculdubio longe curatu difficilius eſt. Quamvis autem ob imperfectam medicinam, quae ultra certos fines nihil valet, perfectae curationi non locus eſt, quoddam erit lenire mala quae

H prorſus

* Williſ. Pharm. Rat. § III. c. 1.

prorſus ſummovere nequeamus, atque dolores peſſimos praecavere. Huc praecipue ſpectant diaeta tenuis, humida, balnea tepida, et enemata ſubinde, prout res poſtulent, blandiſſima injicienda.

FINIS.

WELLCOME LIBRARY